כהן משיח פרק שלישי הוריות י.

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

משיח מטה ומ״כ עבר ממשיחותו מביא פר. ומה שכתוב בספריס תני גבי משיח עבר ואחר כך חסר לו ולשון לימוד עיקר דקתמר המתח יש לומר כו׳: **מה״מ.** למשיח שעבר ומ״כ מטה דמביא פר: **מתני׳ חטאו עד שלא נאמנו ואח״כ נאמנו הרי אלו כהדיוטות.** לרבנן כתב מטה מחלי: **ר״ש אומר אם נודע להם עד שלא נאמנו חייבין.** לר״ש מטעם וידיעה נעי וס״ס דפלינ׳ ר״ש בריש׳ דקתני נשיא כשהוא נשיא׳ מגדולתו מביא שעיר לר״ש קתמר נמי לחם נודע לו משעבר לחין מביא שעיר לחטאת וידיעה נעי כשהוא נשיא׳: **נמ׳ אם הכהן המשיח יחטא.** מטה במשיחות הוא דמביא פר: **פרט לקודמות.** לשאחו ומ״כ נאמנה להרי הוא כשיחטא ולחין מביא פר: **ומה נשיא שמביא בשגגת מעשה אין מביא חטאתו משעבר שיכול לקנן מאחר נשיא יחטא כשיחטא והרי הוא כשיחטא ולא כשיחטא ולחין מביא חטאתו משעבר. כלומר יכול מאחר נשיא יחטא כשיחטא והרי הוא כשיחטא ולא כשיחטא ולחין מביא חטאתו משעבר: מכלל דעד דשפא עבד הוא.** לשרירות עבדות הוא לו לפי שמוטל עליו עול רבים: **ושולחת.** שולח. ולהכי נקט בהלי פיתח שולח קמחת לפי שספא מעבד ולחין מתקייש כשולח. **ומפעה אם הספינים.** שכן דרך של ספינים לשעה הפורטין ליס רב המובל נותן עיניו מ) [בלפון והכוכב מתהלך לברוס ורוחה] כ) בכוכב אחד העומד לימינו או למעלו ול׳ זמן שרואה אותו כוכב ללדו אחר יודע שנספנה הספינה ומייצרת לדרכה וכוכב שעולה אחת לשנים שנה פעמים נראה בלפון ופעמים נראה בדרום וכשרב המובל נותן עיניו בו בלפון והספינה מהפך בדרום ותולחו ללדו אחר כשנו שנספנה הספינה ומייצרת אחר כוכב והוא כשנו לייצרת ומספנה ללדך אחר וכן הוא מעמד אם הספינים: **אמר ר׳ לו לך.** חכמה יש בידך ואתה יודה לספינים (שיכול) מזועזע כלומר ואתה לריך לילך לספינה לגורך מזועזע: **נחן.** רבן גמליאל דעתו עליהם להוסיפם בראש כדי שיהו אפסא) פירוש לייתו שעיר לעולה ופר לחטאת (וצבור) א״נ) צריכין קרבן אחד ואין להם תקנה קמ״ל: אמר ברוך ראיתי שכתב רב האי גאון זצ״ל אנו אומרים כי מדרש רבי בענין תורה אחת לא יתכן שהרי חלק הכתוב בין מרובין ליחידים גם בקרבן עבודת כוכבים שהרי יחידים מביאין שעירה וצבור שהן ב״ד מביאין פר לעולה ושעיר לחטאת. וכיון שפירש הכתוב וחלק לא הוה שלקא אדעתין שוחייבין אנו לחלוק חלוקה אחרת כדי שיהא צריך לאשמעינן תורה אחת. ור׳ נסים ב״ר יעקב זצ״ל אחקפה ופירשה באנפא אחרינא כתבנוהי בתחלת פירוש דיבמות. ובין מר ובין מר לא עיילי סוגיא דשמעתא דלא סברי דאיכא הפרש ברבים בין הוראה בשוגגת מעשה ובין מעשה לחודה ואי אפשר לדמויי קרבן צבור לעיר הנדחת. 3) דקרבן צבור לא אתי עד דעבדי רוב הקהל. ואפי׳ לר׳ יהודה ור׳ שמעון [עד דעבד שבט א׳] ויקים לן בתחילת סנהדרין בין לר׳ יאשיה בין לר׳ יונתן דכל השבט שהודה לא עבדינן יתיה עיר הנדחת. כמה פרכי אינא ג) (דבדידן למרי לימא מאי) הוא והמכשלה הזאת תחת ידך 7) אקשי׳

ואח״כ חטא מביא פר חטא ואח״כ עבר ממשיחותו צריכא למימר משום דקתני גבי נשיא דכי עבר מנשיאותו ואח״כ חטא כהדיוט מיית׳ אהכי תני גבי משיח ס[חטאו ואח״כ עבר] מביא פר מנא ה״מ ס דתנו רבנן [1] והקריב על חטאתו מלמד שמביא חטאתו משעבר שיכול והלא דין הוא ומה נשיא שמביא בשגגת מעשה אין מביא חטאתו משעבר ס משיח שאין מביא בשגגת מעשה אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה ס[לא] כ״ש תלמוד לומר והקריב על חטאתו מלמד שמביא על חטאתו משעבר וניתי נמי נשיא מק״ו ומה משיח שאין מביא בשגגת מעשה מביא חטאת משעבר נשיא שמביא חטאת בשגגת מעשה אינו דין שמביא חטאתו משעבר תלמוד לומר [2] אשר נשיא יחטא כשהוא נשיא אין כשהוא הדיוט לא: **מתני׳** ס״אחטאו עד שלא נתמנו ואח״כ נתמנו הרי אלו כהדיוטות ר״ש אומר אם נודע להם עד שלא נתמנו חייבים ומשנתמנו פטורים [3]איזהו נשיא זה מלך שנאמר [2] מכל מצות ה׳ אלהיו ס שאין על גביו אלא ה׳ אלהיו: **גמ׳** מה״מ דתנו רבנן [1] אם הכהן המשיח יחטא ס (לאשמת) פרט לקודמות ס(שיכול) והלא דין הוא ומה נשיא שמביא בשגגת מעשה אין מביא על הקודמות משיח שאין מביא אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה אינו דין שלא יביא על הקודמות לא אם אמרת בנשיא שכן אין מביא חטאתו משעבר תאמר במשיח שמביא חטאתו משעבר הואיל ומביא חטאתו משעבר יביא על הקודמות תלמוד לומר מבשכתו דזבין שכיו לפני הכבור אין מטמאין לאחר הכבור אלא אם כן לקו זיזות לאחר הכבור: **תלמוד לומר שמטמאין לאחום.** כגון על ידי נפילה והכאה וכויה או ע״י שד. וה״ה לנגעי בתים דמטמאו בחומס: **רבא אמר.** לא קשיא הא דקאמר ר״ש פרט לנגעי חומסין כגון נגעי רוחות דע״י נפיחת שד ולא ע״י שד דאם כן מאחר שמטמאין בחומס כגון ע״י כשפים: **ויצא כגיס החפשית.** לענין חפשי מן המלכות לכהדיוט לחמי ולינו מבית שעיר ולא לכרי יוסי לאחר שעיר: **מכלל דעד שלא נאמנו הוה.** לי כרי יוסי לאחר שעיר לא הוה כהדיוט: **ושולחת.** שולח. ולהכי נקט בהלי פיתח קמחת לפי שספא מעבד ולחין מתקייש כשולח: **ומפעה אם הספינים.** שכן דרך של ספינים לשעה הפורטין ליס רב המובל נותן עיניו מ) [בלפון והכוכב מתהלך לברוס ורוחה] כ) בכוכב אחד העומד לימינו או למעלו ול׳ זמן שרואה אותו כוכב ללדו אחר יודע שנספנה הספינה ומייצרת לדרכה וכוכב שעולה אחת לשנים שנה פעמים נראה בלפון ופעמים נראה בדרום וכשרב המובל נותן עיניו בו בלפון והספינה מהפך בדרום ותולחו ללדו אחר כשנו שנספנה הספינה ומייצרת אחר כוכב והוא כשנו לייצרת ומספנה ללדך אחר וכן הוא מעמד אם הספינים: **אמר ר׳ לו לך.** חכמה יש בידך ואתה יודה לספינים (שיכול) מזועזע כלומר ואתה לריך לילך לספינה לגורך מזועזע: **נחן.** רבן גמליאל דעתו עליהם להוסיפם בראש כדי שיהו אפסא) פירוש לייתו שעיר לעולה ופר לחטאת (וצבור) א״נ) צריכין קרבן אחד ואין להם תקנה קמ״ל: אמר ברוך ראיתי שכתב רב האי גאון זצ״ל אנו אומרים כי מדרש רבי בענין תורה אחת לא יתכן שהרי חלק הכתוב בין מרובין ליחידים גם בקרבן עבודת כוכבים שהרי יחידים מביאין שעירה וצבור שהן ב״ד מביאין פר לעולה ושעיר לחטאת. וכיון שפירש הכתוב וחלק לא הוה שלקא אדעתין שוחייבין אנו לחלוק חלוקה אחרת כדי שיהא צריך לאשמעינן תורה אחת. ור׳ נסים ב״ר יעקב זצ״ל אחקפה ופירשה באנפא אחרינא כתבנוהי בתחלת פירוש דיבמות. ובין מר ובין מר לא עיילי סוגיא דשמעתא דלא סברי דאיכא הפרש ברבים בין הוראה בשוגגת מעשה ובין מעשה לחודה ואי אפשר לדמויי קרבן צבור לעיר הנדחת. 3) דקרבן צבור לא אתי עד דעבדי רוב הקהל. ואפי׳ לר׳ יהודה ור׳ שמעון [עד דעבד שבט א׳] ויקים לן בתחילת סנהדרין בין לר׳ יאשיה בין לר׳ יונתן דכל השבט שהודה לא עבדינן יתיה עיר הנדחת. כמה פרכי אינא ג) (דבדידן למרי לימא מאי) הוא והמכשלה הזאת תחת ידך 7) אקשי׳

עבדות

המשיח יחטא חטא בשהוא משיח מביא בשהוא הדיוט אינו מביא ותניא נמי גבי נשיא כה״ג [2] אשר נשיא יחטא פרט לקודמות ס(שיכול) והלא דין הוא ומה משיח שמביא חטאתו משעבר אינו מביא על הקודמות נשיא שאין מביא חטאתו משעבר אינו דין שלא יביא על הקודמות מה למשיח שכן אין מביא בשגגת מעשה תאמר בנשיא שמביא בשגגת מעשה הואיל ומביא בשגגת מעשה יביא על הקודמות לומר אשר נשיא יחטא שחטא והרי הוא נשיא ולא שחטא ועודהו הדיוט: ת״ר אשר נשיא יחטא יכול גזרה ת״ל אם הכהן המשיח יחטא מה להלן לכשיחטא אף כאן לכשיחטא אמר מר יכול גזרה מהיכא תיתי אמרי אין אשכחן דכתיב [3] ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם בשורה היא להם שנגעים באים עליהם דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר פרט לנגעי אונסין לאו אמר רבי יהודה בשורה הכא נמי אימא גזרה היא הלכך כתיב אם ולרבי שמעון נגעי אונסין מי לא מטמו והא ס תניא [4] אדם כי יהיה מן הדבור ואילך והלא דין הוא טמא בזב וטמא בנגעים מה זב מן הדבור ואילך אף נגעים מן הדבור ואילך לא אם אמרת בזב שכן [5] אין מטמא באוהל תאמר בנגעים שמטמאין באוהל תלמוד לומר אדם כי יהיה מן הדבור ואילך רבא אמר פרט לנגעי רוחות רב פפא אמר פרט לנגעי כשפים תנו רבנן אשר נשיא יחטא פרט לחולה משום דהוה ליה חולה אידחי ליה מניאותיה אמר רב אבדימי בר חמא [7] פרט לנשיא שנצטרע שנאמר [5] ויגע ה׳ את המלך ויהי מצורע עד יום מותו וישב בבית החפשית ויותם בן המלך על הבית מדקאמר בבית החפשית מכלל דעד השתא עבד הוה כי הא דר׳ גמליאל ורבי יהושע הוו אזלי בספינתא בהדי דר׳ גמליאל הוה פיתא בהדי רבי יהושע הוה פיתא וסולתא שלים פיתיה דר׳ גמליאל סמך אסולתיה דרבי יהושע אמר ליה מי הוה ידעת דהוה לן עכובא בולי האי דאיתית סולתא אמר ליה כוכב אחד לשבעים שנה עולה ומתעה את (הספינות) [הספנים] ואמרתי שמא יעלה ויתעה [אותנו] אמר ליה כל כך בידך ואתה עולה בספינה א״ל עד שאתה תמה עלי ס תמה על שני תלמידים שיש לך ביבשה רבי אלעזר חסמא ורבי יוחנן בן גודגדא שיודעין לשער כמה טפות יש בים ואין להם פת לאכול ולא בגד ללבוש נתן דעתו להושיבם בראש כשעלה שלח להם ולא באו אלא חזר ושלח ובאו אמר להם כמדומין אתם ששררה אני נותן לכם

עבדות

ח א מיי׳ פט״ו מהל׳ שגגות הל״ב ט״ו:

ו ב מיי׳ שם הל׳ ו:

ז ג מיי׳ פרק ב מהל׳ מחוסרי כפרה הל׳ ג:

ח ד מיי׳ פט״ו מהל׳ שגגות הל׳ ט:

רבינו חננאל

יחיד נשיא ומשיח בין בעבודת כוכבים בין בשאר מצוי צבור בעבודת כוכבים מנ״ל ס) אמר קרא ואם נפש כתיבא רבי אומר לפי שמצינו בעבודת כוכבים שחלק הכתוב בין מרובין ליחידין מרובין בסיפיה לפיכך ממונם אבד פירוש אנשי עיר הנדחת. יחידין בסקילה לפיכך ממונם פלט יכול נחלוק בקרבנותיהם (ת״ל תורה אחת) פי׳ בשגגת מעשה לחודה בלא הוראה שוה דכל חד וחד בין יחיד בין רבים מיתי שעירה. ופירשנו בפרק האי של זו המסכת כי כל ישראל אם עשו בלא הוראה כל חד וחד מייתי קרבן יחיד והיינו דקא (סמיך) [משני להו] הכא. אבל בענין הוראת ב״ד לא מיירי כלל: מתקיף ר״ס לה רב חלקי: מהברונינא. ס״א רב חייא מהגרוניא אלא טעמא דכתב רחמנא תורה אחת הא לאו הכי הוה אמינא חלוקין הן וכי שגגו רבים במעשה בלא הוראה קרבנם חלוק מיחידי. דבר זה אי אפשר על הדעת שאין שום קרבן שיחייבו בו מאי ניתי פר צבור בשאר מצות הוא דמייתי ליה פירוש בהוראה. נייתו פר ושעיר צבור בעבודת כוכבים הוא דמייתו להו. פירוש בהוראה. לייתו שעיר. פי׳ דעדיף משעירה. כדמפרש בספרא דשעירה לא אתיי קרבן צבור. נשיא בשאר מצות הוא דמייתי ליה. פירוש בשגגת מעשה לחודיה. מאי אייתר לך שעירה יחיד נמי קרבנו. ומהדרין אצטריך סד״א צבור בעבודת כוכבים. פירוש בהוראה מייתו פר לעולה ושעיר להטאת הני דעבוד בשגגת מעשה (לייתו אספא) פירוש לייתו שעיר לעולה ופר לחטאת (וצבור) א״נ) צריכין קרבן אחד ואין להם תקנה קמ״ל: אמר ברוך ראיתי שכתב רב האי גאון זצ״ל אנו אומרים כי מדרש רבי בענין תורה אחת לא יתכן שהרי חלק הכתוב בין מרובין ליחידים גם בקרבן עבודת כוכבים שהרי יחידים מביאין שעירה וצבור שהן ב״ד מביאין פר לעולה ושעיר לחטאת. וכיון שפירש הכתוב וחלק לא הוה שלקא אדעתין שוחייבין אנו לחלוק חלוקה אחרת כדי שיהא צריך לאשמעינן תורה אחת. ור׳ נסים ב״ר יעקב זצ״ל אחקפה ופירשה באנפא אחרינא כתבנוהי בתחלת פירוש דיבמות. ובין מר ובין מר לא עיילי סוגיא דשמעתא דלא סברי דאיכא הפרש ברבים בין הוראה בשוגגת מעשה ובין מעשה לחודה ואי אפשר לדמויי קרבן צבור לעיר הנדחת. 3) דקרבן צבור לא אתי עד דעבדי רוב הקהל. ואפי׳ לר׳ יהודה ור׳ שמעון [עד דעבד שבט א׳] ויקים לן בתחילת סנהדרין בין לר׳ יאשיה בין לר׳ יונתן דכל השבט שהודה לא עבדינן יתיה עיר הנדחת. כמה פרכי אינא ג) (דבדידן למרי לימא מאי) הוא והמכשלה הזאת תחת ידך 7) אקשי׳

ס) גי׳ רבינו כתן כהני׳ כיכמות ע״ש ומסר כמה מלות בדברי רבינו תחת מלת נמי. ג) עי׳ בר״ף בפ״ק דיבמות. ד) תוס׳ ד״ל דבכהן דין למרי תלמודא. ה) עי׳ ניסיון דף מג ום״ת.

מסורת הש״ס

ס) רש״י, ג) מ״כ פ׳ ויקרא, ג) לעיל ז, ד) כ״ה בדפו״י, ה) תוספות מה, ו) [לעיל ט. לקמן יח:], ז) ב״ש מ״ו, ח) ב״ש מ״ו, ט) מ״כ פ׳ מלואים, י) פמ״ו המוה אנוי, כ) [לעיל ט:], יא) [ויקרא טו:], מ) רש״י [במלואי גרסאות], ג) [עי׳ רש״ם],

תורה אור השלם

1. אם הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ יֶחֱטָא לְאַשְׁמַת הָעָם וְהִקְרִיב עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא בֶּן בָּקָר תָּמִים לַיהוָה לְחַטָּאת: ויקרא ד ג
2. אֲשֶׁר נָשִׂיא יֶחֱטָא וְעָשָׂה אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְיָ אֱלֹהָיו אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה בִּשְׁגָגָה וְאָשֵׁם:
ויקרא ד כב
3. כִּי תָבֹאוּ אֶל אֶרֶץ כְּנַעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם לַאֲחֻזָּה וְנָתַתִּי נֶגַע צָרַעַת בְּבֵית אֶרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם:
ויקרא יד לד
4. אָדָם כִּי יִהְיֶה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת אוֹ סַפַּחַת אוֹ בַהֶרֶת וְהָיָה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ לְנֶגַע צָרַעַת וְהוּבָא אֶל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אוֹ אֶל אַחַד מִבָּנָיו הַכֹּהֲנִים: ויקרא יג ב
5. וַיְנַגַּע יְיָ אֶת הַמֶּלֶךְ וַיְהִי מְצֹרָע עַד יוֹם מוֹתוֹ וַיֵּשֶׁב בְּבֵית הַחָפְשִׁית וְיוֹתָם בֶּן הַמֶּלֶךְ עַל הַבַּיִת שֹׁפֵט אֶת עַם הָאָרֶץ: מלכים ב טו ה

מוסף רש״י

חטאו עד שלא נתמנו. נשיא ומשוח שלין קרניס כשל יחיד, שנשיא מביא שעיר ומשוח מביא פר (כתובות מה:). **הרי הן כהדיוטות.** כשכפר ושעיר שלין״ש שנאמנה נופס לא נאמנו קרניס (שס). **אם נודע להם עד שלא נתמנו.** דשוס ליס ידיעה ומשוח כמל נופל, חייבים. כהדיוטות, ומשנתמנו. דשוס ליס מעלה בשגת קרבן יחיד וידיעה בשגת קרבן יחיד וידיעה בעמי (שס). **בשורה היא להם.** לעמי (שס). **אשר נשיא יחטא.** לפי שהמעיט במוריס מעמוניס על זכ נקיוס בתיכס כל לרבעים שנה סביו ישראל במדבר ועל ידי שגגת עתך הביא ומעילתן (ויקרא יד לד).

תוספות הרא״ש

אשר נשיא יחטא יכול גזרה. משום דשני קרא בדיבורי׳ וכתיב אשר נשיא יחטא ולא כתיב אם נשיא יחטא כי היכי דכתיב אם הכהן המשיח יחטא בעי יכול שהכתוב מבשרך שעתידין (הנשיאות) [הנשיאים] לחטוא ת״ל יחטא דמשמע במקרה כמו יחטא דכתיב גבי כ״מ. ומתוך פרש״י ז״ל משמע שכתוב בספרים נאמר כאן יחטא ונאמר להלן יחטא. ואפי׳ אם ישנו בספרים אינה ג״ש ממש דתרוייהו צריכי למעוטי קדמות. אלא גלוי מלתא בעלמא דיחטא דהכא כמו יחטא דהתם. והאי דכתיב אשר כדדריש לקמן אשרי הדור שהנשיא מביא קרבן על שגגתו: (ואי) [ומן] כתיב קרא הכי לבשר על הרעה. אין [דכתיב] ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם בשורה היא להם. (אלא) [אלמא] אורחא דמלתא דקרא מרמז העתידים אפי׳ הרעה. ואע״ג דלא דמי כולי האי לאותה בשורה טובה היתה דאמרינן במדרש שהאמורים הטמינו אוצרותיהם בכותלי בתיהם ובמקום המטמון הביא הקב״ה צרעת כדי שיסתרו הכותלים וימצא המטמון; ונגעי אונסין לא מטמו והתניא וכו׳ עד תאמר בנגעים שמטמאין באוהל. ומשמע ליה לתלמודא שאין לחלק בין נגעי אדם לנגעי בתים. והרמ״ה ז״ל הקשה מאי פריך מנגעי אדם לנגעי בתים הכא עניינא דקרא דכתיב ונתתי אני ולא שבא ע״י אונס. והכא מעניינא דקרא דכתיב כי יהיה דמשמע בכל ענין שיהיה. ועוד אי ס״ד דמיעקרא הוה ס״ל דנגעי אונסין דממעט ר׳ שמעון בבתים קממעט להו. א״כ מאי שלקא דעתך לאוקמינהו. אי בנגעי רוחות וכשפים מאי קא פריך [הא] לא דמי האי אונס שמביא אדם בגרמותו לאונס אחר. וכ״ת דאפי׳ אי מוקמת ליה בנגעי רוחות וכשפים קשיא ליה. ופירש דס״ד מעיקרא דהני נגעי אונסין דממעט ר״ש לא בנגעי בתים קאמר דמשמע ר״ש לא לר״ש למדרש קרא ונתתי אני במילא פרט לנגעי אונסין שלא באו ע״י המקום ב״ה בלבד אלא ע״י דבר אחר. ואם אינו ענין לנגעי בתים דס״ד דליכא מידי בנגעי בתים לא הוה מחמת המקום שהרי אין בבית רוח חיים שיקבל חולאים ונגעים כמו בשאר רוח. וע״כ אי אתה מוצא בנגעי בתים אלא ע״י גזירת המקום. ולא שייך למעוטי בהו נגעי אונסין. וקרא ע״כ באם א״ע לנגעי בתים תנהו ענין לנגעי בני אדם. ומש״ה פריך מהך ברייתא. ותירצו רבא ור״פ דמשכחת שפיר נגעים בבתים שלא באו על ידי הקב״ה בלבד כגון נגעי רוחות וכשפים. (והכי) [ובבתים] ממעט ר״ש אבל באדם מטמא אפי׳ באונס: (ת״ש) [ת״ר] אשר נשיא יחטא פרט לחולה. כדמפרש שאם נצטרע וחטא אינו מביא שעיר לפי שעבר מנשיאותו והרי הוא כהדיוט. ופרש״י ז״ל דהך ברייתא דלא כריה״ג דלדידיה כיון דגזה דידיה כדקאי קאי מחייב ולא דק דלענין עולה ויורד הוא דקאמר ר״י הגלילי דנשיא פטור משום דליתיה בדלות ועלה קמבעיא לה אם נצטרע מי מדחי דחי או מפטר פטר ופשט ליה דפטר לפרש״י ז״ל. אבל להביא שעיר אחר שחלה ועבר בהא ס) (כ״א) מדרז דלא כדחני לעיל אשר נשיא יחטא כשהוא נשיא אין כשאינו נשיא לא. ותנן נמי במתני׳ נשיא שעבר הרי הוא כהדיוט וליכא מאן דפליג. הרמ״ה ז״ל: **אי״ש** כל כך בידך ואתה עולה בספינה. פרש״י ז״ל כ״כ חכמה יש בידך ואתה יורד לסחורה לספינה בשביל מזונותיך. כלומר אתה צריך ליירד בספינה בשביל מזונות. ולא נהירא דלא לגבונים עושר. ועוד דרוב יורדי ספינה הם עשירים בעלי סחורה. דמה לעניים צורך לילך בספינה מדינה למדינה. וי״ל (כבר) [כ״כ] אתה יודע במנהגי הים וקורותיו ואתה יורד בספינה. וא״ל עד שתמה אתה עלי שלא הועילה חכמתי לי ליזהר ולכוין השעה שיעלו הכוכבים הטה על אלו חכמים גדולים שאין כל חכמתם מועילה להם ליטול עצה לעצמן להרויח אפילו כדי מזונותם בצמצום. הרמ״ה ז״ל: נתן דעתו להושיבם בראש. פירש רש״י כדי שיהיו מתפרנסים בשררה שיתן להם. ולא נהירא דלשון להושיבם בראש בישיבה משמע כדאמרינן בכתובות בשלהי פרק הנושא (דף קג:) דר״ח בר חמא יושב בראש. ובישיבה מאי פרנסה איכא. אלא משום דאשכחיהו רבי יהושע כולי האי אמר ראוים הללו לישב בראש ולמנותם פרנס על הצבור. הרמ״ה ז״ל:

ס) הוא ר״ת כל מלא ומולי ל״ש ט״ש: